

# Cetățenii străini cu drept de muncă pe teritoriul Republicii Moldova care nu au statut de lucrători imigranți și nu cad sub incidența Legii

## Foreign citizens with the right to work in the Republic of Moldova with no status of immigrant workers who do not fall under the provisions of the Law

*Nicolae ROMANDAȘ,  
doctor în drept, profesor universitar,  
Academia de Administrare Publică*

*Andrei FURCULIȚĂ,  
master în drept, administrator, Compania S.R.L. „Codru”*

### SUMMARY

*Among foreigners (foreign citizens or stateless persons), who legally reside on the territory of Republic of Moldova for work purposes, there are several categories of such persons who, in reality benefit of a special legal status being regulated by other legal acts than those regulating labour migration. In the Law of Moldova no. 180 on labour migration, there are identified 12 categories of foreigners who do not fall under this law and therefore cannot be treated as migrant workers. In our paper, we classified these categories of foreigners in four blocks as follows: a) based on a particular profession, activity; b) according to a profession and a determined period of activity in the Republic of Moldova; c) depending on the conditions of the international treaty and d) depending on other circumstances.*

**Keywords:** *foreign citizens, foreigners, labour migration, migrant workers.*

### REZUMAT

*Printre cetățenii străini, care se află în mod legal pe teritoriul Republicii Moldova în scop de muncă, există mai multe categorii de astfel de persoane care în realitate beneficiază de un statut juridic special, fiind reglementat prin alte acte juridice. În Legea RM nr. 180 privind migrația forței de muncă sunt identificate 12 categorii de străini care nu intră sub incidența acestei legi și, prin urmare, nu pot fi tratate ca lucrători imigranți. În lucrarea noastră am clasificat aceste categorii de străini în 4 blocuri: a) în funcție de o anumită profesie, activitate, b) în conformitate cu o profesie și o perioadă determinată de activitate în R. Moldova, c) în funcție de condițiile tratatului internațional și d) în funcție de alte circumstanțe.*

**Cuvinte-cheie:** *cetățeni străini, migrația forței de muncă, lucrătorii imigranți.*

Printre străinii aflați pe teritoriul Republicii Moldova cu scopul de a desfășura o activitate de muncă există câteva categorii care, deși desfășoară activitate de muncă remunerată și par a avea statutul legal general de lucrători imigranți, beneficiază în realitate de un statut aparte, iar drepturile și obligațiile lor sunt reglementate de alte acte juridice decât cele ce reglementează migrația de muncă. În art. 3 (2) din *Legea nr. 180 privind migrația de muncă* [1], legiuitorul moldovean identifică 12 categorii de străini care nu cad sub incidența acestei legi și care, prin efectul legii, au un statut diferit de cel al lucrătorului imigrant. Am putea clasifica aceste categorii de cetățeni străini în 4 blocuri determinate în funcție de anumite condiții pe care aceste persoane trebuie să le întrunească, după cum urmează:

A. În funcție de o anumită profesie, activitate.

B. În funcție de o anumită profesie și o perioadă determinată de activitate.

C. În funcție de condițiile tratatului internațional.

D. În funcție de alte circumstanțe.

**Blocul A.** Exercițarea unei anumite profesii sau activități de către străinul care are scop de muncă în RM, îi poate oferi acestuia anumite privilegii, inclusiv în ceea ce privește simplificarea procedurii de autorizare.

**1) Profesia/activitatea de diplomat** sau funcționar în cadrul serviciului diplomatic al statului sau organizației internaționale respective acreditate în Republica Moldova îi acordă străinului și membrilor familiei sale dreptul de a beneficia de un regim prioritar de ședere și muncă (cum ar fi inviolabilitatea agentului diplomatic, a misiunii diplomatice etc.), pe baza unui set de principii de reciprocitate de natură diplomatică, stabilite în Constituția Republicii Moldova, *Legea nr.761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic* [2], tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv *Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice*, întocmită la 18 aprilie 1961, și *Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare*, întocmită la 24 aprilie 1963.

Mai mult ca atât, art. 19 (2), lit. f) din *Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova* [3], stipulează expres că în scopul desfășurării *activităților diplomatice și de serviciu* străinilor titulari de pașaport diplomatic sau de serviciu, care urmează să îndeplinească funcții oficiale ca membri ai unei misiuni diplomatice sau ai unui oficiu consular în R. Moldova al statului de apartenență, li se acordă viză de lungă ședere. Aceste tipuri de vize se eliberează titularilor de pașapoarte diplomatice, respectiv, de serviciu sau asimilate acestora, la solicitarea organului abilitat al statului trimițător sau a misiunii sale diplomatice ori oficiului său consular, precum și membrilor de familie împreună cu care locuiește titularul, și sunt valabile pe perioada misiunii sau în conformitate cu tratatele bilaterale la care R. Moldova este parte.

De menționat, că neaplicarea prevederilor Legii nr. 180 asupra personalului diplomatic străin este evident și din considerentul că aceștia rămân a fi salariații statului care i-a delegat să-i reprezinte interesele și, respectiv, nu prestează o muncă pentru un angajator din RM. Prin urmare, nici nu se poate vorbi despre un raport de muncă cu specific imigrațional.

**2) Profesia de jurnalist** oferă, de asemenea, un set de facilități privind intrarea și desfășurarea muncii mediatice pe teritoriul RM, cu condiția ca jurnalistul să fie acreditat conform procedurii stabilite. Astfel, art. 21 din *Legea presei nr. 243 din 26.10.1994* stabilește că „jurnaliștii străini sunt acreditați în R. Moldova de Ministerul Afacerilor Externe în baza cererilor prezentate de către publicațiile periodice, agențiile de presă și de alte organizații interesate, conform regulamentului aprobat de Guvern. Refuzul de acreditare a jurnaliștilor străini poate fi atacat în instanța de judecată” [4]. Procedura de acreditare a jurnalistului străin este stabilită în baza unui Regulament adoptat în baza *Hotărârii de Guvern nr. 359 din 02.06.1995 cu privire la acreditarea jurnaliștilor străini în Republica Moldova* [5]. Potrivit Regulamentului, jurnaliștii străini care doresc să fie acreditați în calitate de corespondenți perma-

nenți în R. Moldova, sunt obligați, indiferent de faptul dacă au reședință în R. Moldova sau în alte țări, să prezinte Ministerului următoarele acte: a) un demers redactat în una din limbile de stat, engleză sau franceză adresat Ministerului prin care conducătorul agenției de presă (publicației, postului de radio sau televiziune, alte organizații de profil) solicită acreditarea jurnalistului (corespondentului) său; b) un rezumat al biografiei solicitantului, autentificat prin semnătura acestuia, care va cuprinde data și locul nașterii, informații privind studiile și activitatea desfășurată până la momentul solicitării acreditării, starea civilă; c) două fotografii 3x4 cm.

Totodată, jurnalistul acreditat completează o fișă specială a Ministerului cu scurte date biografice și obligațiunea de a respecta Constituția și legislația în vigoare ale Republicii Moldova. Pe fișă se aplică fotografia și semnătura titularului. În baza acestor documente, Ministerul, în termen de o lună, eliberează solicitantului carnetul ce confirmă acreditarea, în care e aplicată fotografia, indicat prenumele și numele corespondentului agenției de presă (publicației, postului de radio sau televiziune, alte organizații de profil), țara, precum și numărul buletinului de identitate. Acest carnet (formular conform anexei la Regulament), autentificat prin ștampila Ministerului aplicată parțial și pe fotografia deținătorului, și prin semnătura unei persoane oficiale din Minister, conține și un apel către autoritățile civile și militare privind asigurarea securității și acordarea de sprijin titularului, în corespundere cu legislația în vigoare.

Prevederile legale lasă să se înțeleagă că jurnalistul străin poate fi un corespondent (salariat) al unei agenții de presă (publicații, post de radio sau televiziune, altor organizații de profil) străine, transnaționale sau naționale. Eventual, sursa de plată pentru munca depusă în serviciu media derivă din țara în care se află angajatorul său.

Este, cel puțin, curios faptul că acreditarea jurnalistului străin, precum și orice procedură judiciară inițiată de acesta, este supravegheată minuțios de mai multe autorități publice

responsabile de securitatea statului. Astfel, conform prevederilor pct. 10 din Regulamentul menționat, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene comunică Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului de Informații și Securitate despre acreditarea jurnalistului (corespondentului), conținând date de identitate ale acestuia. Despre declanșarea oricărei proceduri juridice în care figurează jurnaliștii (corespondenții) acreditați sau despre existența datelor care ar putea împiedica acreditarea acestora, Ministerul Afacerilor Interne și Serviciul de Informații și Securitate comunică, în termen de 72 ore, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și Ministerului Justiției. Trebuie menționat faptul că jurnaliștii străini și membrii familiilor acestora pot fi lipsiți de calitatea de acreditat și dreptul la acreditare în cazul în care încalcă legile naționale și principiile internaționale ale eticii profesionale a jurnalistului, care ar putea să aducă prejudicii grave politicii externe și interne a Republicii Moldova sau stabilității sale socio-economice, de instigare la acțiuni și fapte care pot pune în pericol unitatea și integritatea teritorială a statului.

**3) Liber-profesioniștii** străini sunt o categorie aparte de persoane care pot desfășura activitate de muncă pe teritoriul R. Moldova în condiții speciale. Vom consemna, mai întâi, că, în doctrină, profesia liberală este definită ca o activitate independentă în raport cu orice altă activitate dependentă (de angajare), fiind „acea profesie reglementată care se exercită în mod independent de către persoane fizice (individual sau colectiv – în corpuri), care au dobândit în prealabil o pregătire profesională adecvată” [6, Niculeasa, p. 38]. Cu titlu de exemplu din varietatea profesiilor liberale, menționăm câteva reprezentative, enunțate și în studiile citate, cum ar fi cea de avocat, executor judecătoresc, mediator, notar, auditor, medic, farmacist, detector de pază, expert judiciar, administrator al insolvențabilității etc.

Pe lângă caracterul independent, intelectual, teoretico-practic dobândit prin studii și stagiere profesională, o trăsătură deosebită

a profesiilor liberale este faptul că „acestea beneficiază de o recunoaștere profesională (calificativă), adică diplomele și certificatele profesionale care atestă calificarea într-o anumită profesie sunt recunoscute de o autoritate administrativă a statului, în colaborare cu organizațiile profesionale și sunt urmate de emiterea unor licențe pentru exercitarea profesiei respective” [Niculeasa, p. 18-19]. În contextul celor expuse, cercetătorul Nicolae Sadovei, analizând opiniile mai multor cercetători din RM și România, care consideră că exercitarea profesiilor liberale nu cad sub incidența reglementărilor dreptului muncii (E. Boișteanu, A. Țiclea, C. Tufan, I. Traian Ștefănescu), menționează că „exercitarea unei profesii liberale dă naștere unor raporturi juridice complexe, de diferit gen, cum ar fi raporturile dintre liberii profesioniști și clienții lor, care nu intră în sfera dreptului muncii, ci au un caracter de raporturi juridice civile, pentru că izvorăsc din diferite contracte de prestări servicii; raporturile juridice ale corpului profesional respectiv al liberilor profesioniști și organele statului, precum și cu diferite organisme profesionale internaționale în materie, raporturi care, de asemenea, nu fac obiectul dreptului muncii. Locul central îl ocupă însă raporturile dintre liberii profesioniști și corpul profesional din care aceștia fac parte, raporturi care nu se încadrează în domeniul raporturilor juridice de muncă tipice, dar care sunt raporturi juridice corporative, adică atipice” [7, Sadovei, p. 167]. Din sursele menționate deducem că raportul juridic al liberilor profesioniști este de natură civilă în cazurile liber-profesionist – client, liber-profesionist – autoritate de stat, și doar în cazul raportului liber-profesionist – corpul profesional am putea vorbi despre un raport de muncă atipic sau foarte atipic, dată fiind existența obligației disciplinare în cadrul acestui raport.

Vom delimita 3 cazuri privind modalitatea de prestare a serviciilor de către străinii titulari ai profesiilor liberale:

**a) Străinului titular al unei profesii liberale i se permite să activeze în aceleași**

**condiții stabilite de lege ca și cetățenii RM,** după recunoașterea și echivalarea studiilor sau calității, dacă acestea au fost obținute într-un alt stat, conform principiului de reciprocitate sau au dobândit profesia în instituțiile respective conform legislației RM. Printre cele mai reprezentative profesii de această categorie menționăm profesia de **medic, farmacist, auditor, mediator etc.**

Referitor la profesia de medic, trebuie menționat și faptul că medicii în calitate de liberi-profesioniști pot avea, în același timp, statut juridic de persoane care exercită o profesiune liberală, precum și statut juridic de salariați în cadrul unui raport de muncă tipic [1, Sadovei, p. 166], după cum observă cercetătorul N. Sadovei. Baza legală primară a exercitării profesiei medicale în calitate de profesiune liberală sau în cadrul unui raport juridic de muncă de către cetățenii RM sau de către străini, este stabilită în art. 8 din *Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995* [8], care prevede că „exercițiul profesiunilor medico-sanitare și farmaceutice este autorizat titularilor unei diplome, unui atestat sau certificat eliberat de o instituție de învățământ superior sau mediu de specialitate respectivă din republică ori din străinătate. Exercițiul profesiunilor medico-sanitare și farmaceutice poate fi independent (libera practică) sau dependent. Exercițiul profesiunilor medico-sanitare și farmaceutice este supravegheat de Ministerul Sănătății”.

Conform art. 4(1) din *Legea nr. 264 din 27.10.2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic*, „profesiunea de medic poate fi exercitată de orice persoană care îndeplinește următoarele condiții: a) este cetățean al R. Moldova; are domiciliu sau drept de reședință în R. Moldova; b) are diplomă de licență în medicină (studii integrate) și diplomă de medic specialist sau diplomă de studii superioare profil medicină și diplomă de licență după absolvirea studiilor de rezidențiat/certificat după absolvirea internaturii, eliberate conform legislației R. Moldova sau **obținute într-un alt stat și recunoscute și echivalate** în condițiile stabilite de Guvern; c) își perfecționează, pe

parcursul întregii sale activități profesionale, cunoștințele teoretice și deprinderile practice conform regulamentelor elaborate și aprobate de Ministerul Sănătății, utilizând în acest scop toate posibilitățile accesibile; d) este apt, din punct de vedere medical, pentru exercitarea profesiei; e) nu cade sub incidența restricțiilor și incompatibilităților prevăzute de prezenta lege” [9]. Totodată, *Legea nr. 264 din 27.10.2005* face referință expresă la străinii și apatrizii titulari ai dreptului de a profesa medicina, menționând în art. 4 (2) și art. 12 (2) că, „profesiunea de medic poate fi exercitată în R. Moldova de către **medici cetățeni străini și apatrizi** în condițiile prezentei legi, pe bază de reciprocitate stabilită prin tratatele internaționale la care R. Moldova este parte” și, respectiv, că, „cetățenii străini și apatrizii au dreptul legitim de a practica activități medicale pe teritoriul R. Moldova, beneficiază de aceleași drepturi și au aceleași obligații în atestarea profesională ca și cetățenii R. Moldova.”

Aceleași condiții sunt stabilite străinilor și în cazul aditivității farmaceutice. Astfel, conform art. 22(3) din *Legea nr. 1456 din 25.05.1993 cu privire la activitatea farmaceutică* [10], „cetățenii străini și apatrizii care au studii farmaceutice pot exercita activitatea farmaceutică, după echivalarea și recunoașterea documentelor de studii în modul stabilit de lege, în aceleași condiții ca și cetățenii R. Moldova.

Pentru a profesa în RM activitatea de auditor, este necesară obținerea certificatului de calificare al auditorului, care se eliberează în urma susținerii unui examen de calificare la care pot să participe deopotrivă cetățenii RM, cetățenii străini și apatrizii, care întrunesc următoarele cerințe, stabilite de art. 20 din *Legea nr. 61 din 16.03.2007 privind activitatea de audit* [11] și anume: a) să aibă capacitate de exercițiu deplină, studii superioare în domeniul economico-financiar sau juridic, confirmate prin diplomă de studii superioare complete, eliberată de o instituție de învățământ superior din Republica Moldova sau dintr-un alt stat, cu condiția recunoașterii calificării și echivalării acestei diplome de către Ministe-

rul Educației al R. Moldova; b) să aibă vechime în muncă de, cel puțin, 3 ani în domeniul economico-financiar sau juridic, din care, cel puțin, 6 luni ca stagiar în activitatea de audit sub îndrumarea unui auditor – pentru persoanele care au activat, cel puțin, 2 ani în calitate de angajați ai instituțiilor publice și private în subdiviziunile de evidență contabilă, audit, juridice, control financiar și/sau fiscal, revizie și inspectare, precum și în subdiviziunile cu funcții de elaborare și/sau implementare a actelor legislative și/sau normative în domeniile evidență contabilă, audit, control financiar și/sau fiscal, revizie și inspectare, cel puțin, 2 ani ca stagiar în activitatea de audit sub îndrumarea unui auditor – pentru alte persoane decât cele menționate la prima liniuță; c) să nu aibă antecedente penale nestinse; d) să posede limba de stat”.

Profesia de mediator este reglementată de recent adoptata *Lege nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere* [12], al cărui art. 12 (1) stipulează că „poate deveni mediator persoana care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: a) are capacitate deplină de exercițiu; b) deține diplomă de studii superioare de licență; c) nu a fost condamnată anterior pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave, săvârșite cu intenție; d) nu are antecedente penale pentru infracțiuni ușoare și mai puțin grave”. În continuare, același articol, alineatele (3) și (4) stipulează expres faptul că „persoana care întrunește condițiile de la alin. (1), lit. a)–d) și care **a dobândit calitatea de mediator în străinătate** este în drept să solicite Consiliului de mediere recunoașterea calității de mediator conform Regulamentului privind atestarea mediatorilor. Cetățeanul străin sau apatridul **poate dobândi calitatea de mediator în R. Moldova** dacă corespunde cerințelor prevăzute la alin. (1)”.

**b) Străinului titular al unei profesii liberale i se permite să activeze doar într-un anumit gen de activitate expres stipulat de lege sau fiind asistat de un titular al aceleiași profesii liberale cetățean al RM.** Exemplul relevant este cazul avocaților străini.



Conform art. 6 din *Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură* [13], „avocații din alte state pot exercita profesia de avocat pe teritoriul Republicii Moldova dacă întrunesc condițiile prevăzute de lege, cu excepția condiției privind deținerea cetățeniei. Avocatul din alt stat poate desfășura activitate pe teritoriul R. Moldova dacă **certifică calitatea de avocat în statul său de origine** și este înscris în registrul special ținut de Consiliul Uniunii Avocaților din R. Moldova.

Condițiile de desfășurare a activității avocatului străin în RM sunt limitate la un anumit gen de activitate, anume litigiile din arbitrajul comercial internațional. Considerăm logică și firească această stipulare legală, pe motiv că din lipsa de experiență locală, pare a fi imposibil ca un avocat străin să fie capabil să cunoască limbajul juridic autohton, precum și nuanțele de materiale și procedură stabilite de legislația și jurisprudența națională, aici fiind necesară asistența avocatului din cadrul național. În schimb, oricărui avocat îi este cunoscută materia de natură internațională. În acest sens, pare justificată prevederea art. 6 (3) din *Legea nr. 1260 din 19.07.2002* enunțată potrivit căreia: „Avocatul din alt stat nu poate reprezenta interesele persoanelor fizice sau juridice în instanțele de judecată și în relațiile cu alte autorități publice **decât în arbitrajul comercial internațional**. În cazul în care interesele clientului o cer, precum și la solicitarea acestuia, avocatul din alt stat poate asista avocatul din Republica Moldova. Avocatul din alt stat poate desfășura activitate în cadrul cabinetului avocatului sau în cadrul biroului asociat de avocați în bază de contract”. De menționat în context că Uniunea Avocaților este obligată să publice pe pagina sa de internet Registrul avocaților din alte state care au dreptul să exercite profesia de avocat pe teritoriul R. Moldova.

O altă profesie pe care am putea-o include în aceeași categorie este cea de expert judiciar. Conform prevederilor relevante ale art. 8 (1) din *Legea nr. 1086 din 23.06.2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-ști-*

*ințifice și medico-legale* [14], „poate fi expert judiciar persoana care: a) are capacitatea de a acționa cu discernământ; b) are studii superioare universitare, pregătirea respectivă într-un anumit domeniu al expertizei judiciare și a obținut calificarea de expert judiciar; c) posedă cunoștințe speciale în cele mai diverse domenii ale științei, tehnicii, medicinei, artei, în alte domenii ale activității umane necesare pentru întocmirea raportului de expertiză; d) este atestată în calitate de expert judiciar într-un anumit domeniu; g) activează într-o instituție statală de expertiză judiciară sau a fost atestată, în modul stabilit, ca expert particular și este inclusă în Registrul de stat al experților judiciari atestați”. Legea enunțată stipulează expres la art. 43 (1) că „în caz de necesitate, conducătorul instituției de expertiză judiciară are dreptul, cu acordul ordonatorului expertizei, **să includă în comisiile de expertiză specialiști calificați din alte state**. Comisiile mixte de experți efectuează expertizele judiciare în conformitate cu legislația R. Moldova”. Astfel, legea prevede că expertul străin (care trebuie să aibă o pregătire superioară într-un anumit domeniu și să fie atestat în calitate de expert în registrul respectiv din statul străin în care își desfășoară activitatea) poate să desfășoare activitatea cu acordul solicitantului doar în cadrul comisiei de expertiză, fiind asistat de experții naționali.

**c) Profesia liberală dată este exercitată conform legii doar de cetățenii RM, fără posibilitatea străinului titular al aceleiași profesii liberale să activeze pe teritoriul RM.** În situația dată sunt mai multe profesii juridice reglementate prin legi speciale în care este prevăzut expres faptul că titularul profesiei poate fi doar cetățeanul RM, cu capacitate deplină de exercițiu, licențiat în drept. Printre profesiile liberale din această categorie menționăm activitatea de: notar [15], executor judecătoresc [16], administrator al procesului de insolvență [17] ș. a.

În concluzie, subliniem faptul că legiuitorul RM stabilește doar câteva profesii liberale (medic, farmacist, auditor, mediator, mai puțin

– avocat, expert judiciar etc.) pe care străinii deja titulari ai acestor profesii sau aflați în curs de calificare le pot exercita pe teritoriul RM. Rațiunea acestor prevederi ar fi că pentru exercitarea profesiilor date se cere o gamă largă de cunoștințe complexe la nivelul ultimelor descoperiri științifice, precum și cunoașterea experienței internaționale. Mai mult, cu titlu **de lege ferenda**, menționăm că confirmarea statutului de liber-profesionist, inclusiv în cazul în care străinul are aceleași drepturi și obligații ca și cetățeanul RM, nu exclude posibilitatea ca acesta să se poată încadra într-un raport de muncă tipic, cu contract individual de muncă. Prin urmare, prevederea legală ar trebui completată cu formularea „**cu excepția celor sosiți la muncă în baza contractului individual de muncă**”, asupra cărora se extind prevederile Legii nr. 180.

**4) Marinarii** sunt o categorie aparte de străini asupra cărora nu se aplică legislația imigrațională de muncă, statutul acestora fiind reglementat, de regulă, la nivelul tratatelor internaționale. Unul dintre cele mai relevante tratate internaționale, ratificate și de R. Moldova, ce reglementează statutul marinarilor, este *Convenția OIM nr. 108/1958 privind actele de identitate pentru personalul navigant* [18], în vigoare pentru R. Moldova din 23.03.2001. Conform art. 2 din Convenția OIM nr. 108/1958, statul-membru la OIM, care a ratificat Convenția menționată este obligat să elibereze cetățenilor săi care exercită profesia de marinar, la cererea acestora, *un act de identitate pentru personalul navigant*, care trebuie să corespundă unor criterii stabilite și să conțină informația relevantă pentru identificarea persoanei (numele întreg, prenumele și numele de familie, dacă este cazul, data și locul nașterii; naționalitatea; semnamentele; fotografia; semnătura titularului sau, dacă acesta este incapabil să semneze, o amprentă a degetului mare). Cu toate acestea, în cazul în care nu ar fi posibil să se elibereze un astfel de document anumitor categorii de personal navigant, statul-membru al OIM va putea elibera, în locul documentului menționat, un

pașaport, specificând că titularul este marinar și având, în sensul Convenției menționate aceleași efecte ca și actul de identitate pentru personalul navigant. Condițiile intrării și șederii pe teritoriul unui stat a marinarilor/personalului navigant sunt prevăzute în art. 6 din Convenția nr. 108/1958, conform căruia: „Orice stat-membru va autoriza intrarea dintr-un teritoriu, pentru care prezenta Convenție este în vigoare, a oricărui marinar posesor al unui act de identitate pentru personalul navigant, valabil, în cazul în care această intrare este solicitată pentru o permisie la uscat, cu durata temporară în timpul escalei navei”. Aceleași condiții sunt cerute și în cazul în care marinarul posesor al unui act de identitate pentru personalul navigant, valabil, solicită intrarea pe teritoriul statului străin în scopul de: a) a fi îmbarcat la bordul navei sale sau pentru a fi transferat pe o altă navă; b) a trece în tranzit pentru a-și ajunge nava într-altă țară sau în scopul de a fi repatriat; c) în orice alt scop aprobat de către autoritățile statului interesat.

Totuși Convenția lasă, în același articol, la discreția statelor-membre, anumite limitări ale intrării și șederii personalului navigant pe teritoriu său: „Înainte de a autoriza intrarea pe teritoriul său pentru unul dintre motivele enumerate în paragraful precedent, orice stat-membru va putea pretinde o dovadă satisfăcătoare, inclusiv un act scris, din partea marinarului, armatorului sau agentului interesat, sau a consulului interesat, asupra intenției marinarului și a faptului că el este în măsură să-și pună în aplicare proiectul. Statul-membru va putea, de asemenea, să limiteze durata șederii marinarului la o perioadă considerată rezonabilă în raport cu scopul șederii” [19]. Altfel spus, din moment ce R. Moldova este parte la Convenția OIM nr. 108/1958, ea este obligată, fără o procedură prealabilă de acordare a vizelor, să permită intrarea și șederea temporară a marinarilor-cetățeni străini, doar în baza documentelor de identitate din care rezultă profesia de marinar (de regulă, pașaportul de marinar, însoțit de rolul de echipaj sau extrasul din acesta), având, în caz de necesitate,

dovezile corespunzătoare și scopul justificat.

**5) Deservenții și salariații cultelor religioase.** De menționat că atât Codul Municipiilor și Legea nr. 125 din 11.05.2007 nu fac referințe exprese la cazurile în care în calitate de deservenți sau salariați ai cultelor religioase și/sau ai părților lor componente apar cetățenii străini, ceea ce lasă de înțeles că asupra acestora se aplică aceleași norme ca și asupra cetățenilor RM, cu excepțiile stabilite. Totuși ținem să evidențiem un element, cel puțin, curios stabilit în art. 33 din Legea nr. 125 din 11.05.2007 și anume că „(1) conducătorii cultelor religioase de rang național, aleși conform statutului cultului respectiv, trebuie să fie cetățeni ai Republicii Moldova. (2) Conducătorii (administratorii) cultelor religioase sau ai părților lor componente pot fi concomitent liderii spirituali ai acestora”. Prin urmare, legiuitorul național a interzis expres faptul ca în calitate de conducător al cultului religios de rang național să fie un cetățean străin, acest conducător trebuie să aibă cetățenia R. Moldova. Eventual, norma juridică nu specifică dacă conducătorul cultului religios de rang național este obligat să dețină exclusiv cetățenia R. Moldova sau poate deține concomitent mai multe cetățenii. Prin deducție logică rezultă că ceilalți practicanți ai cultului religios respectiv, care se află în subordinea ierarhică și canonică a conducătorului de rang național, nu au obligația expresă de a fi cetățeni ai RM, respectiv, pot fi și cetățeni străini. Anume statutul acestor străini este reglementat de Legea nr. 180.

Deși asupra acestei categorii de străini nu se aplică reglementările legii privind migrația de muncă, vom constata că Legea nr. 125 din 11.05.2007 nu stabilește expres procedura prin care un membru al unei comunități religioase (deservent sau salariat) poate dovedi această calitate a sa (cum ar fi, de exemplu, printr-un certificat de membru, extras din statut etc.), cu excepția membrilor, a fondatorilor și a administratorilor, datele de identitate ale cărora sunt prezentate Ministerului Justiției odată cu perfectarea procedurii de înregistra-

re a cultului sau părților sale componente. Problema pare și mai acută în momentul în care cultul religios înregistrat în RM intenționează să-l angajeze în calitate de deservent sau salariat în bază de contract individual de muncă pe un străin (un cetățean al altui stat, un apatrid, un refugiat). Vom deduce că singurul document în baza căruia asupra acestui străin urmează să fie aplicate prevederile art. 3 (2) din Legea nr. 180, inclusiv pentru eliberarea vizei de intrare în RM, este contractul de muncă semnat între dânsul (în calitate de salariat) și cultul religios (angajatorul) pe care urmează să-l deservească. Sesizăm o lacună legislativă sub acest aspect.

Un aspect important al problemei cercetate este faptul că Legea nr. 125 din 11.05.2007 prevede în partea relevantă a art. 32 că „cultele religioase și comunitățile religioase pot înființa instituții teologice de orice grad, cu statut distinct sau cu statut de extensiune a unor instituții de profil din țară și de peste hotare. Instituțiile teologice de orice grad, la cererea fondatorului, pot fi supuse licențierii sau acreditării de stat. Instituțiile teologice de toate gradele devin persoane juridice după înregistrarea lor în condițiile prezentei legi. Seminaristii și studenții teologi beneficiază de toate drepturile și înlesnirile prevăzute pentru elevii și studenții din învățământul de stat”. Prin urmare, în interiorul cultului religios, respectiv, pot fi înființate instituții de învățământ primar, secundar, universitar, cu statut de persoană juridică (deci cu drept de angajare), inclusiv ca extensiune a unor instituții de profil din străinătate. Totodată, legea nu oferă mai multe detalii asupra cazului în care seminaristii și studenții teologi sunt cetățeni străini, decât în măsura în care aceștia beneficiază de drepturile și înlesnirile de care beneficiază toți ceilalți elevi și studenți în învățământul de stat, laic, indiferent de naționalitate.

**Blocul B.** Exercițarea unei anumite profesii sau activități de către străinul care are scop de muncă în RM este restricționat de un anumit termen limită de ședere (de regulă, până la 90 de zile) sau pe durata studiilor.



**6) Oamenii de creație și lucrătorii din cultură, precum și personalul colectivelor artistice, inclusiv cel administrativ și de deservire (intrați în RM pe durata turneelor pentru o perioadă de scurtă durată de până la 90 de zile).** Definiția legală a categoriilor de persoane enunțate este dată în art. 1 din *Legea culturii nr. 413 din 27.05.1999*, potrivit căruia „om de creație - persoană care creează valori culturale, interpretează opere de artă, lucrător din cultură - persoană aflată în relații de muncă cu o organizație de cultură” [20]. Prin noțiunea legală de „organizație de cultură”, dată de aceeași lege, se înțelege o uniune de creație, breaslă (corporație), asociație, inclusiv obștească, organizație, instituție și întreprindere ce desfășoară o activitate culturală. O definiție legală mai nouă a noțiunii de „om de creație”, care reglementează inclusiv modalitatea de prestare a muncii artistice, este reglementată în art. 2 al *Legii nr. 21 din 01.03.2013 cu privire la oamenii de creație și la uniunile de creație* [21], potrivit căreia „om de creație din domeniul literaturii, artei și al jurnalismului (în continuare – om de creație) – persoană fizică care creează valori culturale, interpretează opere de artă și realizează activități de creație în domeniul de referință în cadrul contractelor de muncă sau al relațiilor civile ori își publică creația în afara contractelor de muncă sau a contractelor civile”. Astfel, legea enunță expres modalitățile prin care oamenii de creație își pot asigura sursa de venit din activitatea artistică prestată și anume prin intermediul unui contract individual de muncă semnat între dânsul și beneficiarul muncii sale sau în baza unui contract de natură civilă (prestări servicii, antrepriză etc.) sau individual. Totodată, din categoria mai largă a oamenilor de creație, legea delimitează o categorie aparte și anume - a „oamenilor de creație profesioniști” care sunt persoane fizice și care au diplomă de licență în unul sau mai multe domenii ale literaturii, artei sau jurnalismului, a cărei operă este apreciată de către profesioniștii din domeniu, a căror activitate de creație constituie principala lor sursă de existență. Oamenii de creație sunt

membri și își desfășoară activitatea în cadrul unor asociații denumite uniuni de creație, care înregistrează și activează (cum ar fi, de exemplu, Uniunea Artiștilor Plastici, Uniunea Arhitecților, Uniunea Cineaștilor, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, Uniunea Designerilor, Uniunea Jurnaliștilor, Uniunea Meșterilor Populari, Uniunea Muzicienilor, Uniunea Teatrală, Uniunea Scriitorilor) în conformitate cu legislația cu privire la asociațiile obștești [22] și cu statutul uniunii respective.

În context, menționăm că art. 19 (2), lit. d) din *Legea nr. 413 din 27.05.1999* stipulează expres că organizațiile de cultură pot fi create de către autoritățile publice centrale și locale, de către persoanele juridice și de către „persoanele fizice, indiferent de cetățenie”. O prevedere similară este stipulată în art. 9 (1) din *Legea nr. 1421 din 31.10.2002 cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice*, potrivit prevederilor căruia „în sistemul instituțiilor de cultură și artă intră teatrele, circurile și organizațiile concertistice de stat, municipale, departamentale, regionale și private. Acestea se înființează de autoritățile administrației publice centrale de resort, de autoritățile administrației publice locale, de alte persoane juridice, precum și de persoane fizice, indiferent de cetățenie” [23]. Prin urmare, legea nu interzice ca străinii să fondeze organizații culturale, cu excepția uniunilor de creație. Referitor la naționalitatea membrilor uniunilor de creație, este de menționat că, conform art. 17 din *Legea nr. 21 din 01.03.2013*, „fondatori ai uniunilor de creație pot fi oamenii de creație care sunt cetățeni ai Republicii Moldova”. Prin urmare, legea lasă să se înțeleagă că este interzis ca cetățenii străini să poată fonda uniuni de creație, însă nu interzice ca aceștia să devină membri ai asociațiilor respective. Or, conform prevederilor art. 11-12 din *Legea nr. 837 din 17.05.1996*, membri ai organizațiilor obștești pot fi atât cetățenii RM, cât și cetățenii străini și apatrizi, cu excepțiile de rigoare.

Astfel, putem deduce că intrarea, șederea temporară de până la 90 zile pe teritoriul RM a străinilor - oameni de creație, membri ai unor

uniuni de creație din statele lor de origine (care au un certificat de apartenență la uniunea de creație respectivă), inclusiv membri ai colectivelor artistice respective, este posibilă la invitația și sub răspunderea autorităților centrale sau locale sau a uniunilor de creație respective din RM cu care se încheie contracte de muncă sau civile, din care rezultă și remunerarea pentru munca prestată. Singura obligație a străinului în cazul dat este să evite încălcarea termenului de ședere, fapt care poate conduce la aplicarea sancțiunilor prevăzute de lege, inclusiv expulzarea. Respectiv, în cazul în care omul de creație sau lucrătorul din cultură străin intră pe teritoriul RM pentru o perioadă de scurtă ședere, individual sau la invitația unei organizații culturale din Moldova (inclusiv organizația fondată de către cetățeni străini), pentru a desfășura o anumită activitate culturală, iar în perioada dată acest străin intră într-o relație de muncă (de ex.: semnează un contract individual de muncă pentru o perioadă ce depășește 90 de zile) cu un oarecare beneficiar (inclusiv organizația fondată de către cetățeni străini), rezultă că prevederile Legii nr. 180 se vor aplica corespunzător.

**7) Străinii sosiți pentru activități de cercetare științifică în cadrul proiectelor europene sau internaționale, cu excepția celor sosiți la muncă în baza contractului individual de muncă.**

Norma legală enunțată distinge din start două categorii de străini care intră pe teritoriul RM pentru a desfășura activități de cercetare în cadrul proiectelor europene sau internaționale și anume: 1) străini sosiți în RM fără a avea la bază un contract individual de muncă și, respectiv, față de care nu se aplică prevederile Legii nr. 180 și 2) străini sosiți în RM în baza unui contract individual de muncă și, respectiv, față de care se aplică prevederile Legii nr. 180.

Condiția de bază a intrării și șederii ambelor categorii de străini pe teritoriul RM este existența unor proiecte europene sau internaționale în cadrul unor organizații din

sfera științei și inovării ce necesită activitate de cercetare științifică din afara țării. Conform art. 15 din *Codul cu privire la știință și inovare al R. Moldova nr. 259 din 15.07.2004* [24], organizația din sfera științei și inovării este o persoană juridică (potențialul angajator) cu orice tip de proprietate și formă juridică de organizare care, în calitate de activități de bază, efectuează cercetări științifice și/sau științifico-tehnologice, științifico-organizatorice, consulting științific, practică instruirea cadrelor științifice prin intermediul studiilor universitare, postuniversitare și de perfecționare. Codul stabilește 4 tipuri de astfel de organizații: 1) organizație de drept public constituită în baza unui act emis de autoritatea publică (centrală sau locală) și/sau de Academia de Științe a Moldovei, finanțată integral sau parțial de la bugetul de stat, 2) organizație de drept privat, fondată și finanțată de persoane fizice sau juridice de drept privat pentru obținerea de profit în baza activității din sfera științei și inovării, 3) organizație (asociație) obștească, constituită de persoane fizice și/sau persoane juridice asociate, în modul prevăzut de lege, prin comunitate de interese, 4) organizație de informații științifico-tehnologice, care desfășoară în sfera științei și inovării activități în domeniul informațiilor științifico-tehnologice. În temeiul art. 15 din *Codul cu privire la știință și inovare al R. Moldova nr. 259 din 15.07.2004*, străinul care corespunde exigențelor legale poate ocupa o funcție științifică (cercetător științific de diferit rang) în cadrul unei organizații din sfera științei și inovării în bază de contract de muncă pe durată determinată. Alte activități în cadrul diferitelor programe de cercetare (evaluare, raportare, conferințe de totalizare etc.) par a avea mai degrabă un caracter contractual de natură civilă. Un exemplu de acord-cadru între Uniunea Europeană și Republica Moldova privind principiile generale de participare a Moldovei la programele Uniunii Europene îl constituie Memorandumul de înțelegere între R. Moldova și Uniunea Europeană privind asocierea Republicii Moldova la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Comunității

Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007–2013) [25], ratificat prin Legea nr. 279 din 27.12.2011 [26].

Referitor la străinii angajați în cadrul proiectelor de asistență externă și, după caz, la membrii de familie ai acestora, vom menționa că aceștia beneficiază de o serie de facilități garantate de Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 128 din 24.02.2012 cu privire la facilitarea acordării dreptului de ședere și eliberării actelor de identitate străinilor angajați în cadrul proiectelor de asistență externă [27]. În particular, e vorba de implicarea concomitentă a autorităților responsabile, și anume: în afară de BMA ce are competența de a acorda dreptul de ședere și va elibera acte de identitate și Î.S. CRIS „Registru” a Ministerului Tehnologiei Informației și Telecomunicațiilor, în competența căreia intră perfectarea actelor de identitate, este implicat și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene care urmează să informeze misiunile diplomatice, oficiile consulare, precum și misiunile și reprezentanțele organizațiilor internaționale acreditate în R. Moldova privind procedura de documentare cu acte de identitate a străinilor angajați în cadrul proiectelor de asistență externă, primită de R. Moldova din partea organizațiilor internaționale și a țărilor donatoare.

**8) Persoanele sosite la studii, inclusiv în cadrul schimbului de elevi, precum și pentru formare profesională neremunerată sau pentru perfecționare.** Drepturile și obligațiile categoriei date de persoane sunt reglementate de legislația privind educația/învățământul în Republica Moldova, în care sunt prevăzute reglementări speciale privind accesul străinilor la studii în Republica Moldova. Astfel, *Legea învățământului nr. 547 din 21.07.1995 (abrogată)* stipula expres în art. 65 următoarele: „Cetățenii străini și apatrizii pot fi admiși în instituțiile de învățământ din Republica Moldova în baza: a) convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte; b) acordurilor interstatale, interguvernamentale și interministeriale, precum și a acordurilor dintre

instituțiile de învățământ autorizate în modul stabilit; c) contractelor individuale încheiate cu instituțiile de învățământ” [28]. Odată cu adoptarea noului Cod al Educației, prevederile legale privind admiterea studenților străini la studii nu a suferit schimbări majore, decât în partea ce ține de recunoașterea și echivalarea prealabilă a actelor de studii, precum și necesitatea instituțiilor de învățământ de a fi acreditate, reglementări stipulate în partea relevantă a art. 150 din *Codul Educației al R. Moldova nr. 152 din 17.07.2014*, și anume: „Admiterea la studii a străinilor se realizează în condițiile aplicate pentru cetățenii Republicii Moldova. Admiterea la studii a străinilor este condiționată de recunoașterea și echivalarea prealabilă a actelor de studii prezentate de candidați. Dreptul de organizare a studiilor pentru străini îl dețin în exclusivitate instituțiile de învățământ acreditate și care oferă programe de studii acreditate” [29]. Prin urmare, dreptul la educație al elevilor și studenților străini, pe perioada studiilor în cadrul instituțiilor de învățământ acreditate din Republica Moldova, este garantat în aceleași condiții aplicate pentru cetățenii Republicii Moldova.

Elevii și studenții străini cu drept de ședere provizorie pentru studii în RM nu pot beneficia concomitent și de dreptul de a munci pe teritoriul RM, după cum prevede art. 5 (4) din Legea nr. 180, care stipulează expres că „dreptul la muncă și dreptul de ședere provizorie în scop de muncă nu se acordă minorilor, imigranților înmatriculați în instituțiile de învățământ din R. Moldova pentru perioada de studii”. *Totuși, conform modificărilor incluse recent (în baza Legii nr. 303 din 26.12.12, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-68/29.03.13) prin includerea art. 5 (4/1) în cuprinsul Legii nr. 180, străinii cu drept de ședere provizorie pentru studii pot desfășura activități de muncă pe teritoriul R. Moldova, în conformitate cu legislația muncii, pentru o perioadă ce nu va depăși 10 ore pe săptămână sau echivalentul în zile într-un an. Astfel, din conținutul normelor legale enunțate rezultă că, în ciuda faptului că elevii și studenții străini având drept de ședere provizorie pentru*

studii în R. Moldova, „pot desfășura activități de muncă” într-un regim redus ce nu va depăși 10 ore pe săptămână, activitatea acestora aparent nu este supusă regimului autorizării prevăzut de Legea nr. 180.

**Blocul C. Angajarea în Republica Moldova în funcție de condițiile tratatului internațional.** Deși formularea legală denotă faptul că prin tratatul internațional ar putea fi stabilit „un alt mod de angajare”, am putea identifica puține cazuri de acest fel. Un exemplu relevant ar putea fi prevederile *Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze privind angajarea în câmpul muncii a soților/soțiilor agenților misiunilor oficiale ale fiecărui stat în celălalt stat*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 146 din 06.04.2015 [30], acord care prevede că soții/soțiile ambasadurilor și/sau ale oficialilor consulari ai părților contractante se pot angaja în anumite condiții (există o ofertă de muncă, solicitantul are o specialitate anumită [ 31 ] etc.) în țara în care celălalt soț are calitatea oficială de ambasador sau funcționar consular.

În general însă, examinând textele mai multor tratate internaționale ratificate de R. Moldova, vom observa că, de regulă, acestea stabilesc faptul că lucrătorii migranți ai unei părți contractante sunt obligați să respecte legislația internă a celeilalte părți contractante în materia muncii și migrației de muncă.

Astfel, de exemplu, art. 6 din *Acordul Comunității Statelor Independente privind colaborarea în domeniul migrației forței de muncă și protecției sociale a lucrătorilor migranți*, semnat la Moscova la 15.04.1994 (în vigoare pentru RM din 11.08.1995), prevede expres faptul că lucrătorul imigrant este obligat să respecte prevederile legislației muncii a țării care angajează, în conformitate cu care se încheie contractul individual de muncă, după cum urmează (în original - rusă): „Трудовая деятельность работника оформляется трудовым договором (контрактом), заключенным с работодателем на государственном языке Стороны трудоустройства и русском языке, в соответствии с трудовым законода-

тельством Стороны трудоустройства, который вручается работнику до его выезда на работу. В трудовом договоре (контракте) должны содержаться основные реквизиты работодателя и работника, профессиональные требования к работнику, сведения о характере работы, условиях труда и его оплаты, продолжительности рабочего дня и отдыха, условиях проживания, а также сроке действия трудового договора, условиях его расторжения, порядке покрытия транспортных расходов. Работники пользуются правами и выполняют обязанности, установленные трудовым законодательством Стороны трудоустройства” [32].

Un alt exemplu similar sunt prevederile art. 6-9 ale *Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene în domeniul muncii și protocolul executiv anexat*, semnat la Roma la 27.11.2003 (în vigoare pentru RM din 01.05.2004), din care rezultă că „intrarea, șederea și activitatea de muncă a lucrătorului străin se vor efectua în conformitate cu legislația în vigoare a țării primitoare. Autoritățile competente ale Părților Contractante vor elibera lucrătorilor care vor intra pe teritoriul celeilalte Părți un permis de ședere cu aceeași durată ca și a contractului individual de muncă. Lucrătorii sezonieri, subordonați nesezonieri și autonomi ai Părților Contractante, intrați și aflați pe teritoriul celeilalte Părți Contractante pe motive de muncă, pot transfera câștigurile lor în țara de origine, **în conformitate cu legislația în vigoare a țării primitoare**. Cetățenii Părților Contractante, care desfășoară activitatea de muncă pe teritoriul celeilalte Părți Contractante, se bucură de **aceleași drepturi și asigurări de care beneficiază lucrătorii țării primitoare** [33].

Prin urmare, vom deduce în majoritatea cazurilor că lucrătorii imigranți în Republica Moldova din statele cu care statul Republica Moldova a semnat tratate internaționale privind migrația de muncă și protecția socială a lucrătorilor imigranți, se vor bucura de aceleași drepturi și vor fi obligați să respecte

aceleași obligații față de angajatorii lor, stabilite de legislația muncii a R. Moldova (inclusiv în contractele individuale de muncă), ca și cetățenii R. Moldova. Or, în cazul în care prin tratatul internațional nu este prevăzut „un alt mod de angajare”, lucrătorii imigranți în R. Moldova sunt supuși regimului general de angajare, prevăzut de legislația imigrațională și, implicit, cad sub incidența Legii nr. 180.

**Blocul D.** Străinii incluși în acest bloc se caracterizează prin faptul că au legături strânse cu statul R. Moldova, fie că au domiciliu per-

manent sau sunt titulari ai dreptului de ședere permanentă în Republica Moldova, sau au drept de ședere pentru reîntregirea familiei, ei beneficiază de facilități acordate de ANOFM pentru integrarea în viața social-culturală și pe piața forței de muncă din Republica Moldova. Or, statutul acestor străini deja le acordă aceleași drepturi și obligații ca și cetățenilor R. Moldova, nefiind necesară vreo autorizare suplimentară. Prin urmare, este rezonabil și logic faptul că asupra acestor străini nu se răsfrâng prevederile Legii nr. 180.

### BIBLIOGRAFIE

1. Legea nr. 180 din 10.07.2008 cu privire la migrația de muncă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 162-164 din 29.08.2008, în vigoare din 01.01.2009 (cu modificările ulterioare).

2. Legea nr. 761 din 27.12.2001 cu privire la serviciul diplomatic (republicată în temeiul Legii 208 din 12.07.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 191-197).

3. Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 179-181 din 24.09.2010 (în vigoare din 24.12.2010).

4. Legea presei nr. 243 din 26.10.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 2 din 12.01.1995, cu modificările ulterioare.

5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 359 din 02.06.1995 cu privire la acreditarea jurnaliștilor străini în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 038 din 14.07.1995.

6. Niculeasa Mădălin. Profesiile liberale. Reglementare, doctrină, jurisprudență. București: Universul juridic, 2006, 488 pp.

7. Sadovei Nicolae. Dihotomia raportului juridic de muncă, Chișinău: „Garomont-Studio” SRL, 2011, 204 pp.

8. Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34 din 22.06.1995.

9. Legea nr. 264 din 27.10.2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 172-175 din 23.12.2005.

10. Legea nr. 1456 din 25.05.1993 cu privire la activitatea farmaceutică. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 59-61 din 15.04.2005.

11. Legea nr. 61 din 16.03.2007 privind activitatea de audit. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-75 din 13.04.2012.

12. Legea nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 224-233 din 21.08.2015.

13. Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 159 din 04.09.2010. În temeiul Legii nr. 102 din 28 mai 2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 135-137.

14. Legea nr. 1086 din 23.06.2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 144-145 din 16.11.2000.



15. A se vedea art. 9 din Legea nr. 1453 din 08.11.2002 cu privire la notariat. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 154-157 din 21.11.2002 (în vigoare din 21.02.2003).

16. A se vedea art. 4 din Legea nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 126-128 din 23.07.2010.

17. A se vedea art. 12-13 din Legea nr. 161 din 18.07.2014 cu privire la administratorii autorizați. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 293-296 din 03.10.2014 (în vigoare din 01.01.2015).

18. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 108/1958 privind actele de identitate pentru personalul navigant, adoptată la 13.05.1958, la Geneva, de către Consiliul de Administrație al Biroului Internațional al Muncii, în vigoare pentru R. Moldova din 23.03.2001, publicată la 31.12.200 în Tratatate internaționale nr. 28.

19. Convenția OIM nr. 108/1958 privind actele de identitate pentru personalul navigant, a se vedea pe site-ul oficial al Ministerului Justiției al Republicii Moldova. În: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359666> (vizualizat la 01.10.2015).

20. Legea culturii nr. 413 din 27.05.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 83-86 din 05.08.1999.

21. Legea nr. 21 din 01.03.2013 cu privire la oamenii de creație și la uniunile de creație. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-68 din 29.03.2013.

22. Legea nr. 837 din 17.05.1996 cu privire la asociațiile obștești (republicată în temeiul Legii nr.178-XVI din 20 iulie 2007). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 153-156BIS din 02.10.2007.

23. Legea nr.1421 din 31.10.2002 cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 174-176 din 20.12.2002.

24. Codul nr. 259 din 15.07.2004 cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 125-129 din 30.07.2004 (cu modificările ulterioare).

25. Detalii privind implementarea proiectului dat sunt disponibile pe site-ul oficial al Academiei de Științe a Moldovei. În: [www.asm.md/administrator/fisiere/cadru/f282.pdf](http://www.asm.md/administrator/fisiere/cadru/f282.pdf) (vizualizat la 01.10.2015).

26. Legea nr. 279 din 27.12.2011 pentru ratificarea Memorandumului de înțelegere între R. Moldova și Uniunea Europeană privind asocierea R. Moldova la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Comunității Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007–2013). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 21-24 din 27.01.2012.

27. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 128 din 24.02.2012 cu privire la facilitarea acordării dreptului de ședere și eliberării actelor de identitate străinilor angajați în cadrul proiectelor de asistență externă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 42-45 din 02.03.2012.

28. Legea învățământului nr. 547 din 21.07.1995 (abrogată). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 62-63 din 09.11.1995.

29. Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 319-324 din 24.10.2014, în vigoare din 23.11.2014.

30. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 146 din 06.04.2015 cu privire la aprobarea semnării Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze privind angajarea în câmpul muncii a soților/soțiilor agenților misiunilor oficiale ale fiecărui stat în celălalt stat. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 89-92 din 10.04.2015.

31. A se vedea un model similar al unui astfel de acord între Franța și Brazilia cu privire

la ocuparea forței de muncă de membrii de familie ai personalului misiunilor oficiale ale fiecărui stat în altul. În: <http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000249127&categorieLien=cid> (vizualizat la 12.01.2016).

32. Acordul Comunității Statelor Independente privind colaborarea în domeniul migrației forței de muncă și protecției sociale a lucrătorilor migranți, semnat la Moscova la 15.04.1994, ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 397 din 16.03.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 023 din 27.04.1995. Promulgat la 16.03.1995, în vigoare pentru Republica Moldova din 11.08.1995.

33. Acordul nr. 2003 din 27.11.2003 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene în domeniul muncii și protocolul executiv anexat, semnat la Roma la 27.11.2003, ratificat de Republica Moldova în baza Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 99 din 04.02.2004, publicat la 31.12.2005 în Tratatul Internațional nr. 32, p. 308 (în vigoare din 01.05.2004).

**Prezentat:** 3 octombrie 2016.

**E-mail:** romandas@mail.ru